

Black Gold Bronnenblad

Regie: Nick Francis en Marc Francis
Jaar: 2006
Duur: 78 minuten
Website: www.blackgoldmovie.com

Inhoudsopgave

-
- 1 Informatie over Ethiopië
 - 2 Bedrijfskolommen
 - 3 Ontwikkeling koffieprijs
 - 4 Coöperaties
 - 5 Wereldhandelsorganisatie
 - 6 Duurzame koffie
 - 7 Links voor verdere informatie
- Universele Verklaring van de Rechten van de Mens
Colofon
-

1. Informatie over Ethiopië

.....

Staatsvorm:	Federale republiek
Staatshoofd:	Girma Wolde-Giorgis
Regeringsvorm:	Republiek
Regeringsleider:	Meles Zenawi
Hoofdstad:	Addis Abeba
Inwoners:	82,8 miljoen
Levensverwachting:	54,7 jaar
Analfabetisme:	35,9% van de volwassenen
Religie:	christendom (61%), islam (33%) en natuurgodsdiensten (5%)
Exportproducten:	koffie, qat, goud, vee en huiden, oliehoudende zaden
Doodstraf:	Wordt gehandhaafd

.....

2. Bedrijfskolommen

.....

Een bedrijfskolom bestaat uit de opeenvolgende stappen die een product doormaakt voordat het bij de consument is. Zo'n bedrijfskolom heeft de vorm van een schema. In dat schema staan de grondstoffen bovenin en staat de consument onderin. Elke stap in het schema wordt gevormd door een bepaalde bedrijfstak. Een bedrijfstak bestaat uit alle bedrijven die in dezelfde stap van de bedrijfskolom zitten. Iedere bedrijfstak maakt het product meer geschikt om te gebruiken door de consument. Dat zorgt ervoor dat er bij elke stap van de bedrijfskolom waarde wordt toegevoegd aan het product. Doordat er per stap van de bedrijfskolom waarde wordt toegevoegd, neemt de prijs van het product per stap van de bedrijfstak toe. De prijs van het product neemt dus steeds verder toe, naarmate het dichterbij de consument komt. Dat de prijs van een product per stap toeneemt, komt doordat er in elke productiefase productiemiddelen worden gebruikt en ieder bedrijf winst wil maken. De consument is niet opgenomen in de bedrijfskolom, omdat deze geen waarde aan het product toevoegt.

Hieronder staat de bedrijfskolom van spijkerbroeken, als voorbeeld van een bedrijfskolom:

3. Ontwikkeling koffieprijs

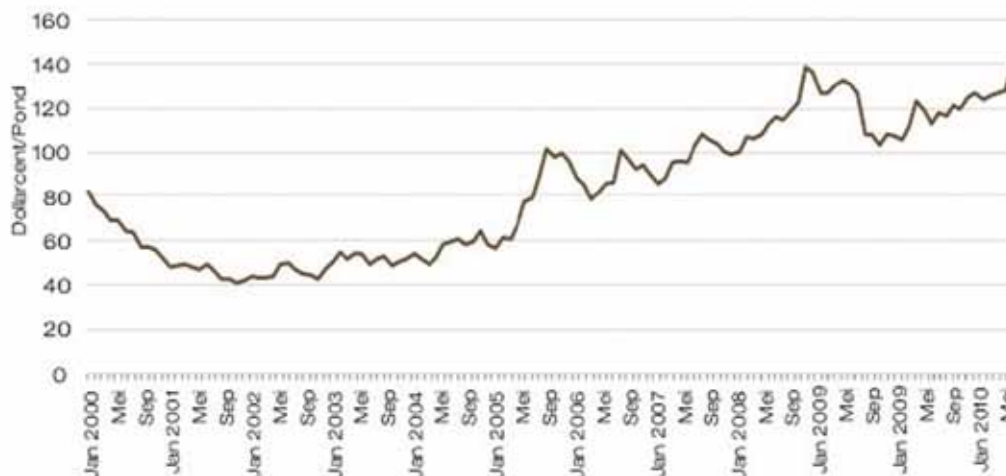
Als het gaat over de koffieprijs wordt daarmee de prijs van groene koffiebonen bedoeld. Groene koffiebonen zijn nog niet gebrande koffiebonen. De prijs van deze groene koffiebonen wordt beïnvloed door meerdere factoren en daardoor kan de prijs sterk variëren. Dat wordt ook duidelijk in de onderstaande grafiek, waarin de ontwikkeling van de koffieprijs in de periode 2000-2010 is weergegeven.

De belangrijkste factoren die de prijs beïnvloeden zijn het resultaat van de koffieoogst, de vraag naar koffie en het aanbod van koffie.

Bij het resultaat van de koffieoogst draait het om de kwaliteit van de groene koffieboon en de grootte van de oogst. Deze worden bijvoorbeeld beïnvloed door droogte, overstromingen en nachtvorst. Als de kwaliteit van de groene koffieboon slecht is, daalt de prijs.

Als de kwaliteit goed is, stijgt de prijs. Als de koffieoogst klein is, stijgt de prijs. Als de koffieoogst groot is, daalt de prijs.

Vraag en aanbod van koffie veranderen voortdurend. Als de vraag naar koffie groter is dan het aanbod van koffie, stijgt de prijs. De kans dat koffie schaars wordt is dan namelijk groter. Vaak is een stijging van de prijs voor producenten een aanleiding om de productie te verhogen. Hierdoor neemt het aanbod verder toe en na enkele jaren ontstaat er een overproductie. De vraag naar koffie is dan kleiner dan het aanbod van koffie en daardoor daalt de prijs.

Ontwikkeling van de koffieprijs in de periode 2000-2010.

4. Coöperaties

(Koffie)boeren kunnen voor de toelevering, afzet en dienstverlening lid worden van een coöperatie. Dat is een organisatie van ondernemers, die een gedeelte van de bedrijfsactiviteiten gezamenlijk uitvoeren. De kosten en het risico van deze gezamenlijke bedrijfsactiviteiten dragen de ondernemers samen. Over de bedrijfsactiviteiten die niet gezamenlijk worden uitgevoerd, behoudt de ondernemer de zelfstandigheid. Doordat boeren samenwerken in coöperaties kunnen ze schaalvoordelen behalen in de vorm van lagere kosten. (schaalvoordelen = kostenvoordelen die ontstaan door productie op grote schaal.)

Een voorbeeld van een coöperatie in Nederland is FrieslandCampina. Dat is een zuivelcoöperatie, die wordt gevormd door de melkveehouders die er lid van zijn. Deze melkveehouders zijn mede-eigenaren en toezichthouders van FrieslandCampina. Ze hebben dus veel invloed op het beleid van de coöperatie. De melkveehouders die lid zijn van FrieslandCampina kunnen de melk die ze op hun boerderij produceren verkopen aan FrieslandCampina. FrieslandCampina zorgt vervolgens voor de melkbereiding, productbereiding en productverkoop. Dit levert schaalvoordelen op in de vorm van lagere kosten voor de melkveehouders. Verder helpt FrieslandCampina melkveehouders bij het financieren van machines en biedt FrieslandCampina allerlei trainingen aan voor melkveehouders.

5. Wereldhandelsorganisatie

De Wereldhandelsorganisatie (Nederlandse afkorting: WHO) of World Trade Organization (Engelse afkorting: WTO) is een organisatie die in 1995 is opgericht, waarvan 153 landen lid zijn en die invloed heeft op 95 procent van de wereldhandel. De taken van de WTO zijn het bevorderen van de internationale handel, bemiddeling bij handelsconflicten en het opheffen van handelsbarrières. Als de Europese Unie bijvoorbeeld een importquotum (een maximum aantal producten dat geïmporteerd mag worden) instelt voor computers die zijn geproduceerd in China, probeert de WTO daar iets aan te doen. Door het importquotum wordt de internationale handel belemmerd. Zo ontstaat er een handelsconflict tussen de Europese Unie en China met als evenuteel gevolg een handelsbarrière. De WTO zal er door bemiddeling tussen de Europese Unie en China voor proberen te zorgen dat het importquotum verdwijnt.

Een belangrijk uitgangspunt van de WTO is dat internationale handel de beste en snelste manier is om de wereld welvarender te maken. Daarom wil de WTO dat de obstakels voor internationale vrijhandel verdwijnen. De kritiek op dit uitgangspunt is dat de machtsongelijkheid en inkomensongelijkheid in de wereld hierdoor versterkt worden. Door de vrijhandel zouden ontwikkelde landen namelijk machtiger en rijker worden, en zouden ontwikkelingslanden landen armer en minder machtig worden. Andere kritiek op de WTO is dat ze belangen van ontwikkelingslanden ondergeschikt maakt aan de belangen van ontwikkelde landen, commerciële belangen zwaarder laat wegen dan ontwikkeling, werkgelegenheid in ontwikkelingslanden vernietigd en gedomineerd

wordt door de lobby van machtige bedrijven. De WTO is het niet eens met deze kritiek en geeft aan dat ze er juist voor probeert te zorgen dat de verdeling van goederen en diensten rechtvaardiger wordt, machtige landen en bedrijven aan banden worden gelegd en er een forum is voor landen die op de vrije internationale markt weinig invloed hebben.

In een brochure van de Wereldhandelsorganisatie staat het volgende: 'De WTO is de enige internationale organisatie die regels stelt voor de handel tussen naties. Haar belangrijkste functie is te verzekeren dat die handel zo soepel, voorspelbaar en vrij verloopt als mogelijk is.'

6. Duurzame koffie

Duurzame koffie is koffie met een onafhankelijk keurmerk. In Nederland kunnen de keurmerken Fairtrade (Max Havelaar), UTZ Certified, Rainforest Alliance en EKO (biologisch) op een pak koffie staan. Als een pak koffie een van die keurmerken heeft, geeft dat de consument de garantie dat de koffie op een sociaal, economisch en ecologisch verantwoorde manier is geproduceerd en dat de koffieboeren een relatief goede en constante prijs voor hun product krijgen. Door de relatief goede en vaste prijs kunnen de koffieboeren beter sparen en investeren. Dat zorgt er onder andere voor dat de omstandigheden waaronder de koffieboeren en hun gezinnen leven verbeteren.

Wat garanderen de keurmerken?

De keurmerken garanderen dat bij de productie aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- Internationale richtlijnen voor werk: geen dwangarbeid en kinderarbeid, een leefbaar loon, vrijheid van vakbonden en gezonde werkomstandigheden.
- Aandacht voor milieu: geen ontbossing, geen verlies aan soortenrijkdom, geen gebruik van gevaarlijke gifstoffen en rekening houden met de CO₂-uitstoot.
- Rechtvaardige handelsvoorwaarden: boeren hebben voldoende mogelijkheden om de bedrijfskosten te dekken.
- Hulp voor boeren en andere partijen (bijvoorbeeld handelaren en koffiebranders) om te zorgen dat ze de eisen van de keurmerken kunnen waarmaken.
- Controle of er aan de eisen van de keurmerken wordt voldaan door een onafhankelijke instantie.

- Inspraak voor boeren en andere belanghebbenden (bijvoorbeeld vakbonden en niet-gouvernementele organisaties als Oxfam Novib) bij het ontwikkelen en controleren van de eisen voor de keurmerken.

6. Duurzame koffie

Welke bijdrage leveren de keurmerken aan het verbeteren van de situatie van de koffieboeren?

Koffieboeren uit de armoede

Hoewel de koffieprijs de afgelopen jaren zijn gestegen, staan de inkomens van veel koffieboeren onder druk. De kleinste wijziging van de prijs op de wereldmarkt kan grote gevolgen hebben. Hogere olieprijsen maken bijvoorbeeld het gebruik van kunstmest duurder, en een lagere dollarkoers verkleint de winstmarges. Daarnaast hebben veel kleine boeren, omdat ze niet georganiseerd zijn, een slechte onderhandelingspositie bij de handelaren. Een keurmerk als Fairtrade richt zich specifiek op kleine koffieboeren. Het biedt de boeren niet alleen een gegarandeerde minimumprijs, die de kosten van een verantwoorde productie dekt, maar ook een sociale premie voor bijvoorbeeld lokale ontwikkelingsprojecten. Een keurmerk als UTZ Certified richt zich zowel op kleine koffieboeren als grotere plantages. Trainingen bevorderen de professionaliteit van boeren en coöperaties en moeten uiteindelijk leiden tot hogere koffieproductie, betere kwaliteit van de oogst en hogere inkomens.

Goede arbeidsomstandigheden

In de koffieproducerende landen komen niet alleen op de grote koffieplantages, maar ook in de verwerkende industrie nog veel misstanden voor. Denk aan lange werkdagen, lage lonen en slechte arbeidsomstandigheden. Ook hebben arbeiders vaak niet de vrijheid om voor hun rechten op te komen. Een keurmerk garandeert dat bij de productie van koffie de richtlijnen van de International Labour Organisation (ILO) worden gerespecteerd. Volgens die richtlijnen hebben arbeiders recht op

fatsoenlijke huisvesting, schoon drinkwater, scholing, gezondheidszorg en de vrijheid om zich te verenigen in vakbonden.

Kinderen naar school

De ILO heeft becijferd dat wereldwijd 215 miljoen kinderen kinderarbeid verrichten. Van die kinderen werkt 60 procent in de landbouw. Koffie is een van de gewassen die geproduceerd worden met inzet van kinderarbeid. Kinderen zijn goedkope arbeidskrachten, en zeker bij het plukken van koffiebesen komen snelle kinderhandjes van pas. Als kinderen werken kunnen ze niet naar school. Daarnaast is het werk dat ze moeten doen niet altijd zonder risico. De keurmerken controleren op het gebruik van kinderarbeid en nemen maatregelen als ze het tegenkomen. Om kinderarbeid te voorkomen, stimuleren ze onderwijs voor zowel kinderen als volwassenen. En verder moet de kans op een hoger inkomen ervoor zorgen dat boeren tijdelijke arbeiders inhuren en hun kinderen niet laten meehelpen, maar naar school sturen.

Milieubehoud

Wereldwijd wordt op 11 miljoen hectare land koffie verbouwd. Koffie groeit het beste in tropische gebieden. De productie van koffie kan gepaard gaan met tal van milieuproblemen: watervervuiling bij de natte verwerking van koffiebonen, bodemerrosie door het kappen van bos, aantasting van het milieu en de gezondheid van mensen door het gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen, en vermindering van de biodiversiteit door invoering van verbeterde koffievariëteiten. De keurmerken trainen boeren in het toepassen van milieuvriendelijke teelt- en

6. Duurzame koffie

.....

verwerkingstechnieken en het beschermen van waterbronnen en ecosystemen in en om de boerderij. Zo hanteert het keurmerk Rainforest Alliance, een initiatief van een aantal milieuorganisaties, strenge eisen ten aanzien van natuur-, water- en bosbeheer.

Aandeel duurzame koffie per supermarkt 2010

Gemiddeld is 33 procent van de koffie die in de tien onderzochte supermarkten wordt verkocht duurzaam.

.....

7. Links voor verdere informatie

.....

Sites van Amnesty International:

<http://www.amnesty.nl>

Universele Verklaring van de Rechten van de Mens:

<http://www.amnesty.nl/uvrm>

Site met informatie over de mensenrechtenschendingen per land:

<http://www.amnesty.nl/landeninformatie>

Encyclopedie van de mensenrechten:

<http://www.amnesty.nl/encyclopedie>

Overige sites

Site van de documentaire:

<http://blackgoldmovie.com>

Sites met allerlei informatie over koffie:

<http://www.koffie.info>

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Koffie>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Coffee>

http://en.wikipedia.org/wiki/Economics_of_coffee

Site met informatie over de koffieteelt in Ethiopië:

<http://www.koffiecentrale.nl/nl/koffieteelt/Ethiopie.htm>

Site van de Oromia Coffee Union:

<http://www.oromiacoffeeunion.org>

Brochure van Oxfam Novib over duurzame koffie:

http://www.oxfamnovib.nl/Redactie/Downloads/Rapporten/koffiebrochure_3.pdf

.....

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties om de basisrechten van de mens te omschrijven. In de verklaring staan de rechten die ieder mens altijd en overal zou moeten hebben. De volledige tekst is te lezen op www.amnesty.nl/uvrm.

1. Iedereen wordt vrij en met gelijke rechten geboren.
2. De mensenrechten gelden voor iedereen, waar ook ter wereld.
3. Je hebt recht op leven, op vrijheid en op veiligheid.
4. Slavernij is verboden.
5. Martelen is verboden.
6. Je hebt het recht om erkend te worden voor de wet.
7. De wet is voor iedereen gelijk en moet iedereen gelijke bescherming bieden.
8. Als je onrecht wordt aangedaan, heb je recht op bescherming.
9. Je mag niet zomaar worden opgesloten, of het land uitgezet.
10. Als je terecht moet staan, heb je recht op een eerlijke en openbare rechtszaak met een onafhankelijke rechter.
11. Je bent onschuldig tot het tegendeel is bewezen. Je daden kunnen niet achteraf strafbaar worden gesteld.
12. Je hebt recht op privacy en op bescherming van je goede naam.
13. Je mag je vrij verplaatsen in je eigen land. Je mag ieder land (ook je eigen) verlaten.
14. Je mag vluchten naar een ander land, als je mensenrechten worden bedreigd.
15. Je hebt recht op een nationaliteit.
16. Je mag trouwen met wie je wilt en een gezin stichten.
17. Je hebt recht op bezit, dat mag niemand zomaar van je afnemen.
18. Je mag je eigen godsdienst kiezen en daarnaar leven.
19. Je hebt het recht om uit te komen voor je eigen mening.
20. Je mag lid worden van een vereniging en een vereniging oprichten. Niemand mag je dwingen om bij een vereniging te horen.
21. Iedereen mag meedoen aan de verkiezingen voor het landsbestuur en zichzelf daarvoor verkiesbaar stellen. Het volk kiest de regering in democratische verkiezingen.
22. Je hebt recht op de economische, culturele en sociale voorzieningen in je land. Arme landen hebben recht op internationale hulp.
23. Je hebt recht op werk naar keuze, met een eerlijk loon. Je mag lid worden van een vakbond.
24. Je hebt recht op rust en vrije tijd.
25. Je hebt recht op genoeg inkomen om van te leven. Als je niet voor jezelf kunt zorgen, moet de overheid dat doen.
26. Je hebt recht op onderwijs.
27. Je hebt het recht om te genieten van kunst en cultuur.
28. Landen moeten ervoor zorgen dat de mensenrechten kunnen worden nageleefd.
29. Je hebt plichten om ervoor te zorgen dat de rechten van andere mensen kunnen worden nageleefd. De wetten in je land mogen niet in strijd zijn met de mensenrechten.
30. Geen van deze rechten mag worden misbruikt om de mensenrechten te vernietigen.

Amnesty International

Movies that Matter

Amnesty International

Amnesty International streeft naar een wereld waarin iedereen alle rechten geniet die zijn vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en andere internationale mensenrechteninstrumenten. In navolging van deze visie is het de missie van Amnesty International om onderzoek te doen en actie te voeren gericht op het voorkomen en beëindigen van ernstige schendingen van deze rechten.

Movies that Matter

Movies that Matter is een internationaal expertisecentrum op het gebied van film en mensenrechten. Het organiseert het jaarlijkse Movies that Matter Festival in Den Haag en een maandelijks film- en debatprogramma in tien Nederlandse filmtheaters en speciale internationale vertoningen. Movies that Matter is er ook voor scholen! Wij helpen films uit te zoeken wanneer u specifieke onderwerpen op school wilt behandelen, geven filmadvies voor verschillende niveaus en leeftijden, en helpen u de vertoning mogelijk te maken. Indien gewenst kunnen we u ook aan interessante gastsprekers of workshops helpen, of zelfs een compleet School Film Festival organiseren. Movies that Matter @ school richt zich in eerste instantie op (alle niveaus van) het voortgezet onderwijs. Voor het primair onderwijs zijn enkele titels beschikbaar.

Colofon

.....

Redactie

Elroy Belterman en Cees de Haan

Eindredactie

Movies that Matter en Amnesty International

Ontwerp

Sazza

Vormgeving

Gezamenlijk Corvee

Movies that Matter Educatie

Margreet Cornelius, Marcus Eshuis,
Sabrine Pouwels, Mirjam van Campen (projectcoördinator)

Movies that Matter

Postbus 1968
1000 BZ Amsterdam
www.moviesthatmatter.nl
tel. (020) 77 33 624
educatie@moviesthatmatter.nl

Alleen te gebruiken voor educatieve doeleinden.

Stichting Movies that Matter wordt ondersteund door
Amnesty International, V-fonds, CultuurParticipatie,
Democratie en Media, SNS Reaal en VSB fonds.

